

www.turkishstudies.net/education

Turkish Studies - Educational Sciences

eISSN: 2667-5609

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

Sponsored by IBU

Türkçe Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması ile İlgili Görüşleri

Pre-service Turkish Teachers' Opinions about Teaching Practice

Selma Erdağı Toksun*

Abstract: Three basic contents of the education system; are teacher, student and educational programs. The teacher who will implement the training programs is very important with this element. In addition to content courses taken by pre-service teachers, there are pedagogical content knowledge courses based on practice and observation in teacher training programs. Teaching practice courses are among these pedagogical content knowledge courses. In order for pre-service teachers to gain some experience about how to teach the content knowledge they have acquired, to get to know the profession of teaching more closely, and to develop themselves in terms of application, there are teaching practice courses in teacher training programs. Teaching practice course is of great importance for pre-service teachers. Within this course, they can find opportunities to test the theoretical knowledge they have learned in a real classroom environment, to prepare their own lesson plans, to design activities, to develop materials and all these make important contributions to the professional development of pre-service teachers. The purpose of the current study is to elicit pre-service teachers' opinions about the teaching practice course. A total of 55 senior students attending the Department of Turkish Teaching in the Dede Korkut Education Faculty of Kafkas University in the 2018-2019 academic year and having taken the teaching practice course participated in the current study. The data of the current study were collected with one open-ended question. Themes, codes and frequencies are given in tables and accordingly, findings are interpreted. The collected data were analyzed with content analysis. The results obtained from the analysis have revealed that the pre-service teachers see the teaching practice course useful in any respect but inadequate.

Structured Abstract: In addition to content courses taken by pre-service teachers, there are pedagogical content knowledge courses based on practice and observation in teacher training programs. Teaching practice courses are among these pedagogical content knowledge courses. This course is among the required courses that every education faculty student takes in the final year. The main objective of this course is to familiarize students with the environment and the work they will do before stepping into the teaching profession and to gain some insights about the profession (Taşkesen, 2018). Teaching practice classes have been gaining greater importance with each day. With the new regulations put into effect in the 2018-2019 academic year, the number of classes to be delivered by each pre-service teacher in their practice schools was increased to 4 classes. The education system to train qualified teachers has been changed many times, different models have been tried and it has become clear that teachers who will teach students should be provided with opportunities to put the theoretical knowledge they have learned in their undergraduate years into practice before starting the teaching profession. Turkish language teaching is a very important area for

* Dr. Öğr. Üyesi, Kafkas Üniversitesi Dede Korkut Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü.
Asst. Prof. Dr., Kafkas University, Education Faculty of Dede Korkut, Department of Turkish Language Education.

ORCID 0000-0003-0235-2678

selma_erdagi@hotmail.com

Cite as/ Atıf: Erdağı Toksun, S. (2020). Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması ile ilgili görüşleri. *Turkish Studies - Education*, 15(4), 2599-2610. <https://dx.doi.org/10.47423/TurkishStudies.43381>

Received/Geliş: 04 May/Mayıs 2020

Checked by plagiarism software

Accepted/Kabul: 27 August/Ağustos 2020

Published/Yayın: 30 August/Ağustos 2020

Copyright © INTAC LTD, Turkey

CC BY-NC 4.0

teaching basic language skills, teaching mother tongue rules and many more, which form the basis of education and training. In this context, it is important to determine the opinions of pre-service Turkish teachers about the teaching practice course, which is considered to be the first step to teaching. Thus, the purpose of the current study is to determine the opinions of pre-service Turkish teachers about the teaching practice course.

Method

The current study is a qualitative study conducted to determine the opinions of the pre-service Turkish teachers about the teaching practice course within the context of the faculty-school cooperation program. The study employed the case study design. A total of 55 senior students attending the Department of Turkish Teaching in the Dede Korkut Education Faculty of Kafkas University in the 2018-2019 academic year and having taken the teaching practice course participated in the current study. In order to collect data, the question “Can you explicitly evaluate the experiences you gained in and your opinions about the teaching practice course taken within the context of the faculty-school cooperation program?” was asked to the pre-service Turkish teachers. The data collected from the pre-service teachers were analyzed with the content analysis method.

Findings, Results and Suggestions

In the current study aiming to determine the opinions of the pre-service Turkish teachers about the teaching practice course taken within the context of the faculty-school cooperation program, the collected data were gathered under four themes. Under these themes are there positive and negative opinions. One of these is the theme of general opinions and there are a total of seven codes in this theme. In this regard, the pre-service teachers stated that the course helps them gain experience about the profession, is very useful, helps them understand the value of the courses they have taken in their undergraduate education and they feel like a teacher but also stated that the time allocated to the teaching practice course is limited, they teach the classes whose teachers are absent and they may experience transportation problems when they go to school far away from the centre.

The most important things observed by the pre-service teachers in relation to their mentor teachers at practice schools is that they use the lecturing and question-answer methods to teach in the class and allocate a lot of time to tests in the class. While some of the teachers provided feedbacks to the pre-service teachers, some others did not and only some of the teachers used different methods and techniques to teach in the class. In order to be able to make full use of the teaching practice classes, mentor teachers observed by pre-service teachers and providing guidance to them should fulfil their duties and responsibilities. To this end, mentor teachers should not be selected from among the novice teachers and mentoring should be done on a volunteer basis.

In general, the pre-service teachers stated that the teachers did not use different methods and techniques in their classes and did not bring variety of materials into the class. They also stated that they used different materials and various methods and techniques when they were teaching classes at school and this drew the attention of students and increased the participation in the lesson. Activation of more than one sense in the class will enhance the teaching environment and will make more permanent learning to occur on the part of students. Through the enhanced teaching environments, pre-service teachers will be able to gain some information and skills from their mentor teachers about how different methods and techniques are used.

Another problem experienced by the pre-service teachers was that they were treated not like a teacher but more like a trainee by their mentor teachers and as a result they had great difficulties in classroom management. They also stated that they experienced communication problems inside the school since they were seen as trainees; *“What made me most upset was the behaviours of the teachers at school. When we entered the teachers’ room, they looked down on us as if we were complete strangers. There were many teachers not even saying “Good morning” (Ö45).* In this respect, there are many things that can be done by the school administration and teachers to improve the quality of the teaching practice. If the school administration and teachers do not show respect to pre-service teachers, students may not also respect them and some problems can be experienced.

In the current study, the participating pre-service teachers also expressed their opinions about their professors at the faculty. While some of the pre-service teachers stated that their professors were highly

interested in them and monitored them closely within the context of the teaching practice course, some others stated the exact opposite.

The current study is limited to the responses given by the pre-service teachers to a single open-ended question. The scope of the study can be expanded by using more questions and different research methods (focus-group interviews, semi-structured interview forms, mixed design) and by including different participants (teachers, academicians).

Keywords: Turkish Education, Teacher Candidates, Teaching Practice, Teacher Training, Learning.

Öz: Eğitim sisteminin üç temel ögesi; öğretmen, öğrenci ve eğitim programlarıdır. Eğitim programlarını uygulayacak olan öğretmen bu ögeler içinde oldukça önemlidir. Öğretmen yetiştirilirken öğretmen adaylarının aldığı alan yeterlilik derslerinin yanı sıra hem gözlem hem de uygulamaya dayalı olan öğretmenlik meslek bilgisi dersleri vardır. Öğretmenlik uygulamaları dersleri de bunların arasında yer alır. Öğretmen adayının edinmiş olduğu bilgiyi nasıl öğreteceğini tecrübe etmesi, öğretmenlik mesleğini daha yakından tanıması ve kendisini uygulama alanında da geliştirebilmesi için uygulama dersleri eğitim fakültesi programlarında yer almıştır. Öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adayları için oldukça önemli bir derstir. Bu ders sayesinde fakültede almış oldukları teorik ve uygulama dersleri kapsamında sınıf ortamında kendilerini değerlendirme, kendi ders planlarını hazırlama, etkinlikler tasarlama, materyaller geliştirme ve bunların hepsini uygulama fırsatı bulma öğretmen adaylarının mesleki gelişimi açısından fayda sağlayacaktır. Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili görüşlerinin tespit edilmesidir. Bu çalışmaya 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Kafkas Üniversitesi Dede Korkut Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi anabilim dalında okuyan ve öğretmenlik uygulaması dersini almış 55 son sınıf öğrencisi katılmıştır. Çalışma verileri açık uçlu bir soru ile toplanmıştır. Öğretmen adaylarından toplanan görüşme formları içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Temalar, kodlar ve frekansları tablolar halinde verilmiş bu doğrultuda bulgular yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersini her yönüyle faydalı fakat yetersiz görmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Öğretmen Adayı, Öğretmenlik Uygulaması, Öğretmen Yetiştirme, Öğrenme.

Giriş

Öğretmenler, öğretmenlerin eğitimdeki rolleri ve öğretmenlik mesleğinin niteliği konusu dünyanın pek çok ülkesinde sık sık gündeme gelen bir konudur. Bu ülkelerden birisi de Türkiye'dir. Öğretmenlik mesleği, öğretmenlerin yetiştiriliş tarzı ve bu mesleği yapanların mesleğin gereklerini yerine getirişleriyle ilgili düzenlemeler Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan beri üzerinde hep konuşulan bir konu olmuştur.

Alkan'a (2000: 21) göre eğitim sisteminin üç temel ögesi; öğretmen, öğrenci ve eğitim programlarıdır. Eğitim programlarını uygulayacak olan öğretmen bu ögeler içinde oldukça önemlidir. Eğitimde öğretmen, eğitim etkinliklerinin düzenlenmesi ve yürütülmesinde özel bir öğretim uzmanı ve öğrenme yaşantıları yöneticisidir.

Şişman'a (1999: 10) göre "öğretmenin mesleki başarısı için öncelikle kendi uzmanlık alanını iyi bilmesi gerekir. Öğretmendeki başarının bir bölümü de alanı iyi bilmekle ilgilidir. Alanını iyi bilmeyen bir öğretmen; neyi, nasıl öğreteceğini de bilemez." Öğretmen eğitiminde teorik bilgi yanında uygulama bilgisi de çok önemlidir. Öğretmen adayları lisans yıllarında hem teorik bilgi hem de uygulamaların nasıl yapılacağına dair bilgi ve beceri kazanırlar. İyi bir öğretmen, sadece bilgi ile donanımlı olan değil bu bildiklerini en etkili yöntemlerle öğrencilere aktarabilen öğretmendir. Eğitim fakültelerinin de asıl amacı budur zaten. Teorik dersleri uygulamaya dökebilecek nitelikte öğretmenler yetiştirmek.

"Öğretmen yetiştirilirken öğretmen adaylarının aldığı alan yeterlilik derslerinin yanı sıra hem gözlem hem de uygulamaya dayalı olan öğretmenlik meslek bilgisi dersleri vardır.

Öğretmenlik uygulamaları dersleri de bunların arasında yer alır. Bu ders her eğitim fakültesi öğrencisinin son sınıfında aldığı zorunlu dersleri arasındadır. Bu dersin amacı öğrencinin öğretmenlik mesleğine adım atmadan önce çalışacağı ortamı ve yapacağı işi tanıması ve bir öngörü elde etmesidir” (Taşkesen, 2018). Öğretmen adayının edinmiş olduğu bilgiyi nasıl öğreteceğini tecrübe etmesi, öğretmenlik mesleğini daha yakından tanıması ve kendisini uygulama alanında da geliştirebilmesi için uygulama dersleri eğitim fakültesi programlarında yer almıştır. Öğretmen eğitiminde uygulama derslerinin önemi gün geçtikçe daha fazla anlaşılarak yük ve ilgili birimler tarafından fakülte-okul işbirliğine gidilmiştir.

Yök ve Dünya Bankası işbirliği ile yapılan Milli Eğitimi Güçlendirme Projesi (1998) kapsamında, eğitim fakültesi-uygulama okulu işbirliğinin amacı şu şekilde açıklanmıştır: öğretmen adaylarının kazanmış oldukları alan bilgisi, mesleki bilgi ve becerilerini etkili, verimli, güvenli olarak uygulamaları ve geliştirmeleri için görev ve sorumlulukların eğitim fakültesi ile uygulama okulu arasında paylaşılmasını sağlamaktır. Eğitim fakültesi-uygulama okulu işbirliğinin özel amaçları şunlardır:

- a. Planlama, uygulama ve değerlendirmede belirlenen ilkeler çerçevesinde ulusal bir standart oluşturmak,
- b. Eğitim fakültesi ile uygulama okulu arasındaki işbirliğini geliştirecek bilgi alışverişini sağlamak,
- c. Eğitim fakültesi ile uygulama okulu arasındaki eğitim-öğretim sürecinde etkileşimi en üst düzeye çıkartmak (YÖK, 1998). Bu çerçevede öğretmen adaylarının, fakültede almış oldukları alan eğitimi derslerini fakülte-okul işbirliği içinde, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamaları derslerinde gözlem/uygulama yaparak öğretmenlik mesleğini daha yakından tanıma ve tecrübe edinme fırsatını edinmeleri amaçlanmıştır. Yök (1998), okul deneyimi dersinin plan ve amacını genel hatlarıyla şu şekilde açıklamıştır; “Okul Deneyimi II haftada bir gün olmak koşuluyla bir dönem sürmekte ve öğretmen adayının öğretime planlı bir biçimde katılmasını amaçlamaktadır. Öğretmen adaylarının bu derste yaptıkları görev ve etkinlikler, onlara öğrencilerle bireysel olarak ve küçük gruplar halinde çalışma, sınırlı sorumluluklarla da olsa kısa sürede öğretmenlik deneyimi kazanma fırsatı sağlamalıdır”.

Sarıtaş (2007), öğretmen adaylarının gerçek eğitim ortamlarında gereksinim duyacakları bilgi, beceri, tutum ve davranışlarla yüzleştirilmedikçe aldıkları kuramsal bilgilerin onlar için fazla bir anlam ifade etmeyeceğini ve çok fazla bir işe yaramayacağını aynı zamanda öğretmen adaylarının sınıf ortamında ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri ancak deneyimle öğrenilebileceklerini ifade etmiştir. Öğretmenlik uygulaması dersi öğretmen adayları için oldukça önemli bir derstir. Bu ders sayesinde fakültede almış oldukları teorik ve uygulama dersleri kapsamında sınıf ortamında kendilerini değerlendirme, kendi ders planlarını hazırlama, etkinlikler tasarlama, materyaller geliştirme ve bunların hepsini uygulama fırsatı bulma öğretmen adaylarının mesleki gelişimi açısından fayda sağlayacaktır. Aynı zamanda okul uygulamaları dersleri öğretmen adaylarının rehber öğretmenleri gözlemlene, sınıf yönetimi, farklı yöntem ve teknikleri gözlemlene ve öğrenme açısından da önem arz etmektedir.

Harmandar ve diğerlerine göre (2000), okul uygulamaları hizmet öncesi öğretmen eğitiminin en önemli boyutlarından birisini oluşturur. Uygulama, yeni mesleki bilgi ve becerilerin kazanılmasında son derece etkili olmaktadır. Öğretmen adaylarının fakültede edindikleri kuramsal bilgileri, okul ortamında etkili, verimli ve doğru bir şekilde kullanabilmeleri ancak hizmet öncesinde yeterli uygulama imkânı bulmaları ile sağlanabilir. Ekiz ve Yiğit (2007) günümüze kadar kendini belirgin bir şekilde gösteren öğretmen yetiştirme modellerini üç model olarak sınıflandırmıştır: Bunlar; beceri modeli, uygulanmış bilim modeli ve yansıtma modelidir. Beceri modeline göre etkili öğretmenlik, deneyimli öğretmenin davranışlarının aday tarafından gösterilmesine dayanır. Uygulanmış bilim modeline göre eğitim alanında yapılan bilimsel araştırma

verilerinden eğitim-öğretim uygulamalarında yararlanılması gerektiğini savunur. Yansıtma modeline göre ise öğretmen adayı, kuramsal olarak öğrendiği bilgi ve öğretmenlik deneyimine yönelik kazandığı bilgi ve becerilerini uygulamada etkin olarak kullanır. Hem kuramsal olarak öğrendiği hem de deneyimden oluşturduğu bilgilerden yararlanan aday, herhangi bir okul ya da sınıf ortamında uygulama yapar.

Öğretim sisteminin öğrenci, malzeme, program vb. öğeleri de etkililiği belirlese bile bu öğelerin etkileşimi öğretmen tarafından sağlandığı, temel belirleyici olan sınıf ortamı öğretmen tarafından yaratıldığı için öğretmenin öğretim sürecindeki rolü özel bir önem kazanmaktadır (Açıkgöz, 2009: 21–22). Öğretmenlik uygulaması dersleri her geçen gün daha fazla önem kazanmıştır. 2018-2019 eğitim öğretim yılı ile birlikte öğretmen adaylarının uygulama okullarında ders anlatma süreleri her bir öğretmen adayı için dört saate çıkarılmıştır. Nitelikli öğretmen yetiştirmek için eğitim sistemi, uzun yıllardır değişikliklere uğramış farklı modeller denenmiş ve öğrencilere eğitim verecek öğretmenlerin lisans yıllarında edindikleri teorik dersleri öğretmenlik mesleğine başlamadan önce uygulamaya dökmeleri gerektiği öne çıkmıştır. Türkçe öğretmenliği, eğitim-öğretimin temelini oluşturan temel dil becerilerinin öğretilmesi, ana dil kurallarının öğretilmesi ve daha birçok açıdan oldukça önemli bir alandır. Bu bağlamda, öğretmenliğe ilk adım olarak görülen öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili Türkçe öğretmen adaylarının düşünce ve görüşlerinin tespit edilmesi önemlidir. Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili görüşlerinin tespit edilmesidir.

Yöntem

Bu araştırma, Türkçe eğitimi öğretmen adaylarının fakülte-okul işbirliği programı kapsamında, öğretmenlik uygulaması dersi üzerine görüşlerini tespit etmek amacıyla yapılmış nitel bir çalışmadır. Çalışmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durumlar çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilir. Bir birey, bir kurum, bir grup, bir ortam çalışılacak durumlara örnek oluşturabilir. Nitel durum çalışmalarında bir duruma ilişkin etmenler bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 77)

Çalışma grubu

Bu çalışmaya 2018-2019 eğitim-öğretim yılında, Kafkas Üniversitesi Dede Korkut Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi anabilim dalında okuyan ve öğretmenlik uygulaması dersini almış 55 son sınıf öğrencisi katılmıştır. Çalışmaya gönüllü katılmak isteyenler formu doldurmuştur.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada; “Fakülte-okul işbirliği kapsamında, aldığınız öğretmenlik uygulaması dersinde elde ettiğiniz deneyimleri ve görüşlerinizi açık bir şekilde değerlendiriniz.” şeklindeki açık uçlu soru Türkçe öğretmen adaylarına sorulmuştur. Açık uçlu sorular bir taraftan araştırmacıya araştırmak istediği konuyla ilgili esnek bir yaklaşım olanağı sağlarken bir taraftan da incelenen konuyla ilgili önemli değişkenlerin gözden kaçmasını önler (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Öğrencilerin deneyimlerini ve görüşlerini tarafsız yansıtabilmesi için kâğıtlara isim yazdırılmamıştır. Bütün öğrencilerin rahatça yazabilmesi için yeterli süre verilmiştir.

Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarından toplanan görüşme formları içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. “İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir” (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Görüşme verileri okunarak öğretmen adaylarının verdiği yanıtlardan kodlar ve temalar çıkarılmıştır. Ardından bu işlemlere bir süre ara

verildikten sonra görüşme verileri yeniden okunmuş tema ve kodlar yeniden gözden geçirilmiştir. Daha sonra alanda uzman iki araştırmacı tarafından kodlar ve temalar okunarak görüşleri karşılaştırılmıştır. Görüşlerinin karşılaştırılması sonucu elde edilen kodlayıcılar arası güvenirlik .85 (Güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) olarak hesaplanmıştır (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmacılar arasında görüş birliği sağlanması amacıyla öğretmen adaylarının ifadelerini oluşturmalarındaki gerekçeler dikkate alınmıştır. Temalar, kodlar ve frekansları tablolar halinde verilmiş bu doğrultuda bulgular yorumlanmıştır.

Bulgular

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersi ile İlgili Genel Görüşleri

Tema	Kodlar	f
Genel görüşler	Tecrübe kazanmak	16
	Faydalı bulmak	8
	Sürenin kısıtlı olması	6
	Öğretmen gibi hissetmek	5
	Boş derslere girme	5
	Ulaşım sıkıntısı yaşama	2
	Lisans derslerini faydalı bulma	1
Toplam		43

Türkçe öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik genel görüşler temasında, yukarıdaki tabloda görülen kodlarda görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adayları bu ders içinde tecrübe kazandıklarını, dersi faydalı bulduklarını fakat sürenin kısıtlı olmasından kaynaklı sıkıntılar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Genel görüşler temasına ilişkin öğretmen adaylarının ifadelerinden alınan örnekler şu şekildedir:

“Öğretmen gözlemimde çok deneyim elde ettim. Derse girişi, öğretmenin öğrencilere karşı davranışlarında sabrı, hoşgörüyü.” (Ö32)

“Derslerin başarılı bir şekilde işlenmesi için ne kadar bilgi sahibi olursam olayım mutlaka hazırlık yapmam gerektiğini öğrendim.” (Ö23)

“Öğretmenlik uygulaması dersi benim için çok faydalı oldu. Bu uygulama sayesinde kendimi geliştirdim. Daha rahat ifade ettim. Bu benim için paha biçilemezdi. Kendimi öğretmen gibi hissettim.” (Ö42)

“Tabii ki de sadece bir yıl yetmedi bize bu tecrübe. Bence daha fazla ve geniş bir zamanda verilmesi gereken bir uygulama olmalı. Bu dönem derslere girdik biz anlattık dersleri. Görüldüğü gibi kolay bir meslek değil. Kesinlikle hazırlıksız gidilemez. Mutlaka yarın bu öğrencilere ne anlatacağım diye bir ön hazırlık yapmak gerek.” (Ö4)

“Staj uygulaması son sınıfta yapıldı. Bence son sınıfta olması bile başlı başına bir eksiklik... Staj uygulamalar 3. ve 4. sınıflarda yapılsa daha iyi olurdu. Mesleği daha çok öğrenme işi içinde daha çok bulunma imkânı sağladı. Stajda edindiğim deneyimler gerçekten çok özeldi.” (Ö10)

“İlk dönem değil fakat ikinci dönemim dolu dolu geçti ve oldukça eğlenceli vakitler geçirdim. Sanki gerçekten atanan bir öğretmen gibi hissettim. Bunu sağlayan uygulama hocam ve öğrenciler oldu. Öğretmenliği çok seviyorum.” (Ö14)

“Boş derslere çok fazla gittik. Stajyere faydalı olsun diye değil, sınıf ses yapmasın diye gönderdiler.” (Ö41)

“Şöyle bir şey var, okulda yaptığımız bazı uygulamalar vardı. Bunlar sınıflarda rahat hareket etmemizi sağladı. Bazen de yazma eğitimi ve konuşma eğitimindeki uygulamaların yararını hissettim.” (Ö15)

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersi Kapsamında Rehber Öğretmenler ile İlgili Görüşleri

Tema	Kodlar	f
Rehber Öğretmen	Düz anlatımla ders işleme	19
	Geribildirim vermeme	18
	Geribildirim verme	15
	Bilgi ve tecrübe sahibi olma	9
	Farklı anlatım türleri kullanma	8
	Yol gösterme	6
	Disiplinli olma	3
	İdealist olma	3
Toplam		81

Öğretmen adayları öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında okullarda onlara rehberlik eden öğretmenleri de değerlendirmiş ve yukarıda verilen kodlar hakkında görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin daha çok düz anlatım, soru cevap yöntemlerini kullandıklarını, öğretmen adaylarına geribildirimde bulunmadıklarını, öğretmen adaylarına geribildirimde bulunduklarını, bilgi ve tecrübe sahibi olduklarını ve farklı anlatım yöntemleri kullandıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmen adaylarının bu konuyla ilgili görüşlerinden alınan örnek cümleler şu şekildedir:

“Öğretmen tahtayı hiç kullanmıyordu, bilindik (klasik) örnek ve tanımlar veriliyordu sadece. Üstelik öğrencinin dikkatini çekebilecek nitelikte ders işlenilmiyordu. Anlatılan konu ile ilgili materyal, resim, sunum getirilmiyordu. Öğretmenin öğrencilere soğuk bir şekilde dönüt vermesi açıkçası hiç hoşuma gitmemişti. Sürekli disiplinli bir hava vardı sınıf ortamında ve öğrenciler dersin bitmesini dört gözle bekliyordu.” (Ö24)

“Öğretmen genellikle düz anlatım tekniğini kullandı. Dersler daha çok lise sınavına odaklı işleniyordu.” (Ö13)

“Öğretmenimiz sınıf içinde çok fazla materyal kullanan bir öğretmen değildi. Düz anlatım yöntemiyle öğrencilere konuyu anlattıktan sonra test uygulayıp öğrencilere yıldız veriyordu. Genellikle test uygulamaları yaparak dönemi tamamladı.” (Ö25)

“Öğretmenin soğuk ve otoriter kişiliğinden dolayı kendisiyle pek iletişim kuramadık. Anlattığımız derslerle ilgili pek dönüt vermedi.” (Ö17)

“Bizler ders anlattığımız zamanlarda ders sonunda branş öğretmenimiz tarafından değerlendirildik. Eksik yanlarımızı, sınıf yönetiminde öğretmenin sınıfa nasıl hâkimiyet kurması gerektiğini bizlere detaylıca anlattı.” (Ö53)

“Uygulama öğretmenimiz çocuklar fazla sıkılmasın diye ders içerisinde bazı eğlenceli uygulamalar yaptırıyordu. Bazen küçük dramalar, bazen de konuşma halkaları yaptırarak hem dersi eğlenceli hale getirmeye çalışıyor hem de derste pasif olan öğrencilerin de derse katılmasını sağlıyordu.” (Ö52)

“Türkçe öğretmeni sınıf içerisinde bazen drama etkinlikleri yapıyordu. Bu, derslerin eğlenceli geçmesini sağlıyordu.” (Ö30)

“Uygulama öğretmeninden defter doldurma, sınıf kontrolü, öğrenciyi derse güdüleme ve aktif bir şekilde derse katabilme adına birçok öneri ve teknik öğrendik.” (Ö28)

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersi Kapsamında Sınıf ve Öğrenciler ile İlgili Görüşleri

Tema	Kodlar	f
Sınıf ve Öğrenciler	Öğrencilerin ilgisiz olması	14
	Materyalle anlatıma ilgi duyma	11
	Öğrencilerin ilgili olması	9
	Stajyer öğretmen psikolojisiyle yaklaşma	8
	Sınıf yönetiminin zor olması	4
	Sınıfların kalabalık olması	4
Toplam		50

Öğretmen adayları uygulama okullarındaki sınıf ve öğrenciler hakkında da görüş belirtmişlerdir. Öğretmen adayları; *öğrencilerin ilgisiz olması, materyalle anlatıma ilgi duyma, öğrencilerin ilgili olması, stajyer öğretmen psikolojisiyle yaklaşma, sınıf yönetiminin zor olması, sınıfların kalabalık olması* kodlarında görüş belirtmişlerdir. Bu görüşlerden alınan örnek cümleler şu şekildedir:

“II. dönem gittiğimiz okulun akademik başarısı çok düşüktü. Sınıfta istenmeyen davranışlar çok fazla oluyor. Türkçe öğretmeni sınıf kontrolünü sağlamada oldukça zorlanıyordu. Öğrenciler derslerden kopuk bir şekilde okula gelip gidiyor. Okula ne amaçla geldiğinin farkında olmayan öğrenciler de vardı. Türkçe öğretmeni bu zorluklara rağmen derste akıllı tahtayı kullanarak öğrencilerin az da olsa derse ilgisini çekmeyi başarabiliyordu.” (Ö30)

“Öğretmenlik deneyimimde fark ettiğim bir diğer önemli husus ise şu oldu. Öğrenciler öğretmen farklı materyal kullandığında derse karşı daha ilgili oluyorlar. Bu yüzden görsel, işitsel, üç boyutlu materyaller onların derse olan ilgisini artırıyor. Ben ilerde ileride dersini farklı materyallerle zenginleştiren bir öğretmen olmayı kendime en temel ilke edineceğim.” (Ö16)

“Öğrenciler oldukça başarılı ve istekli idiler. Fakat gözlemlediğim kadarıyla öğrenciler oyuna, etkinliğe, materyale çok açlar. Sanırım dersler düz anlatım tekniği ile işlendiği için öğrenciler farklı oyun ve etkinliklerle karşılaşınca oldukça şaşırılmışlardı.” (Ö14)

“Gözlemimde hiç materyal ile karşılaşmadım. Ben ders anlattığım zaman materyal kullandım. Ders il alakası olmayan öğrenci bile derse katılım sağladı.” (Ö6)

“Uygulama yaptığımızda çocuklar son derece iyi ama bizim stajyer olduğumuzu bildikleri için pek kaile almıyorlardı.” (Ö44)

“Sınıfta dersleri işlemek ses ve kalabalıktan dolayı oldukça zordu. Sınıf mevcudu çoktu ve sınıf yönetimi oldukça zordu.” (Ö1)

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersi Kapsamında Öğretim Elemanı ile İlgili Görüşleri

Tema	Kodlar	f
Öğretim elemanı	Takipçi ve yardımcı olma	20
	Takibin yetersiz olması	15
	Alan dışı olması	2
Toplam		37

Öğretmen adayları, öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında öğretim elemanlarının takipçi ve yardımcı olduğunu, bir kısmı takibin yetersiz olduğunu, iki öğrenci ise öğretim elemanlarının alan dışından olduğunu belirtmişlerdir. Bu konu ile ilgili öğrencilerin görüşlerinden alınan örnek cümleler şu şekildedir:

“Hocamız zaman zaman okulumuza uğrayarak anlattığımız dersleri gözlemledi ve süreç boyunca bize yardımcı oldu.” (Ö1)

“Öğretim elamanı hocamız dekanlığın hazırladığı ve bizim okulda yapmamız gereken etkinlikleri her hafta toplantı yaparak nasıl yapmamız gerektiğini dile getirdi. Bu yüzden ona teşekkür ediyorum. Toplantıda etkinliklerin yanında okulda yaşadığımız olaylar öğretmen ve öğrenciler ile iletişimimiz hakkında destek oldu.” (Ö6)

“Üniversitedeki rehber hocamızla hiçbir sıkıntı yaşamadım. Bizi dinlemeye geldiği dönemlerde hiçbir olumsuz dönüt almadım. Yapmamız gerekenleri, eksiklerimizi söyledi elbette ama gayet kibar ve etkili bir biçimde oldu.” (Ö22)

“Öğretmenimiz her staj haftasında toplantı yaparak neler yapacağımız hakkında bilgi veriyordu. Dosyalarımızı eksiksiz ve özenli bir şekilde oluşturmamızı istedi. Uygulama okuluna gelip bizi dinleme fırsatları oluşturdu. Dönem sonunda da dosyalarımızı toplayıp süreci bitirdi.” (Ö25)

“Üniversitedeki hocam bizi ziyaret etmedi. Hayalimdeki gibi bir staj dönemi geçirdim diyemem. Rapor nasıl yazılır diye öğrenemeden rapor yazdık ama raporumuzun neresi doğru neresi yanlış diye eleştirilmedik. Farklı bir gruptan bir arkadaşım inanılmaz güzel bir şekilde öğrendi rapor yazmayı. Düzenli toplantılar yapmadık.” (Ö31)

“Okuldaki yani üniversitedeki hocamız pek ilgili değildi. Bizi dinlemeye bile hiç gelmedi.” (Ö12)

“Hocaların bir vize zamanı dosya teslim ederken bir de final zamanı dosya teslim ederken yanlarına gidiyoruz. Okula bir kere gelip bizi izlemediler. Dosya için gerekli olanları sadece söylüyorlar.” (46)

“Üniversitedeki bazı staj hocaları bizi yönlendirmeden uzak, bir sorununuz olduğunda cevaplamaktan kaçınan, dosyaları kabataslak doldurtan, bu uygulamanın zorunlu bir parçası olmuş gibi.” (Ö20)

Sonuç ve Tartışma

Türkçe öğretmen adaylarının fakülte- uygulama okulu işbirliği içinde almış oldukları öğretmenlik uygulaması dersi ile ilgili görüşlerinin tespit edildiği bu çalışmada veriler dört tema altında toplanmıştır. Bu temalar altında olumlu ve olumsuz görüşler yer almaktadır. Bunlardan ilki olan genel görüşler temasında öğretmen adayları yedi kodda görüş bildirmişlerdir. Öğretmen adayları bu dersin kendilerine tecrübe kazandırdığını, faydalı olduğunu, öğretmen gibi hissettiklerini ve lisans derslerinin faydasını gördüklerini dile getirmenin yanında sürenin kısıtlı olduğunu, boş derslere girdiklerini ve şehre uzak okullara gittikleri için ulaşım sıkıntısı yaşadıklarını da dile getirmişleridir. Tepeli ve Caner (2014) çalışmalarında öğretmen adaylarının, öğretmenlik uygulaması dersinin onların mesleki gelişimlerine katkı sağladığı ve bu dersi almaktan oldukça memnun kaldıkları bulgularına ulaşmışlardır. Ekici (2008), Eraslan'ın (2009), çalışmasında ise öğretmen adayları uygulama için yeteri kadar fırsat bulamadıklarını, yapılan uygulamalarla ilgili dönüt alamadıklarını ve öğrendikleri temel matematik derslerini okul matematiği ile ilişkilendiremediklerini dile getirmişlerdir. Aynı çalışmada öğretmen adayları; aldıkları öğretmenlik meslek derslerinden uygulama sırasında çok faydalandıklarını, kendilerini gerçekten sınıfın öğretmeni gibi hissettiklerini ve okul/sınıf ortamını ve öğrencileri daha yakından tanıma fırsatı bulduklarını ifade etmişlerdir. Yapılan bu çalışmalar öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersini faydalı bulduklarını fakat yeterli bulmadıklarını göstermektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi süresi boyunca okullardaki rehber öğretmenlerden gözlemledikleri en önemli husus, öğretmenlerin ders anlatırken düz anlatım, soru cevap yöntemlerini kullanması ve öğrencilere daha çok test çözdürme ağırlıklı çalışmalar yaptırılmaları olmuştur. Bunun dışında öğretmen adaylarına öğretmenlerin bir kısmı dönüt sağlarken bir kısmının sağlamaması, bazı öğretmenlerin farklı yöntem ve tekniklerden de yararlandığı

şeklinde ifadeler bulunmaktadır. “Fakülte-okul işbirliği çerçevesinde uygulanan öğretmenlik uygulaması aktivitesinde başarılı olunabilmesi için öncelikle bu programın üzerine oturtulduğu üçlü sacayağını oluşturan uygulama öğretmeni, ilgili öğretim elemanı ve aday öğretmenin her birinin rol ve sorumluluğunun bilincinde, sürekli iletişim içinde, planlı ve koordineli bir şekilde çalışması gerekmektedir” (Beck & Kosnik, 2002; Burton, 1998, akt. Eraslan, 2009). Öğretmenlik uygulaması dersinin tam anlamıyla fayda sağlayabilmesi için öğretmen adayının gözlemlediği ve ona rehberlik edecek olan öğretmenin, üzerine düşen görevi yerine getirmesi gerekmektedir. Bunun için öncelikle yeni mezun öğretmenlerin rehber öğretmenlik yapmaması ve yapacak öğretmenlerin mutlaka gönüllü olarak seçilmesi bu olumsuz durumları ortadan kaldıracaktır. Sağlam ve Sağlam (2004), yaptıkları çalışmalarında öğretmenlik uygulaması dersinde görev alacak öğretmenleri bilgilendirmek amacıyla seminerler düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Öğretmen adayları uygulama okullarında öğretmenlerin farklı yöntem ve teknikleri kullanmadıklarını, materyallerden faydalanmadıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmen adayları kendi ders anlattıkları günlerde hazırladıkları materyallerin ve kullandıkları çeşitli yöntem ve tekniklerin öğrencilerin dikkatlerini çektiğini ve derse katılımın sağlandığını dile getirmişlerdir. “Öğretimde materyallerden yararlanmanın; konuyu daha etkili olarak işleme, öğrenmeye açıklık getirme, gözlem olanaklarını artırma ve öğrencilerin birden çok duyu organına aynı anda hitap etme gibi faydaları vardır.” (Göçer, 2017: 404). Eğitim - öğretim sürecinde öğretmenin araç - gereçlerden (materyal) faydalanması ve eğitim ortamını bu doğrultuda düzenlemesi öğrencilerin ilgi ve dikkatlerini derse çekerek öğrenmeye birden çok duyu organı ile katılmalarını sağlayacaktır (Göçer ve Akgül, 2019). Birden çok duyu organının ders esnasında aktif hale getirilmesi öğretim ortamını zenginleştirecek ve öğrencilerin öğrenmelerinin kalıcı olmasını sağlayacaktır. Zenginleştirilmiş öğretim ortamları sayesinde aynı zamanda öğretmen adaylarının, uygulama öğretmenlerinden farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin nasıl uygulandığına dair bilgi ve beceri kazanmaları sağlanacaktır.

Öğretmen adaylarının sıkıntı yaşadığı bir diğer husus ise öğrencilerin onları stajyer olarak görmeleri ve bu yüzden onlara öğretmenlerine davrandıkları gibi davranmamaları olmuştur. Bu sorundan kaynaklı olarak sınıf yönetimini sağlayamadıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmen adayları okul içinde de stajyer oldukları için iletişim problemi yaşadıklarını dile getirmişlerdir; “*En çok zoruma giden şey okuldaki öğretmenlerin davranışları oldu. Öğretmenler odasına girdiğimizde sanki bir yabancıymışız gibi küçümser gözlerle bakıyorlardı. Günaydın demesini bile esirgeyen birçok hoca vardı.*” (Ö45) Boz ve Boz’un (2006) çalışmasında öğretmen adayları kendilerini sınıfın öğretmeni olarak göremediklerini bu yüzden problemler yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bu aşamada öğretmenlere ve okul yönetimine büyük görevler düşmektedir. Eğer öğretmenler ve okul yönetimi aday öğretmenlere gerektiği değeri ve saygıyı göstermez ise öğrenciler de onları öğretmen yerine koymayacaktır ve istenmeyen problemler yaşanacaktır.

Çalışmada öğretmen adayları fakültedeki öğretim elemanları ile ilgili görüşlerini de bildirmişlerdir. Öğretim elemanlarının, öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında ilgili ve takipçi oldukları (ki bu beklenen durumdur) yönünde görüş belirtmelerine rağmen tam tersi görüş bildiren öğretmen adayları da bulunmaktadır. Bu konuda yapılan bazı çalışmalar bu çalışmanın bu sonuçlarıyla örtüşmektedir;

Kocatürk’ün (2006) çalışmasında öğretmen adayları, uygulama öğretim elemanları ve uygulama öğretmenleri tarafından yeterince yönlendirilmediklerini, uygulama öğretim elemanlarının uygulama öğretmenlerinden daha az yönlendirmede bulunduklarını belirtmişlerdir. Mehmetoğlu (2002) çalışmasında, öğretmen adaylarının uygulama öğretim elemanları ile staj faaliyetleri hakkında görüşemediklerini, etkinlikleri beraber değerlendiremedikleri sonucuna varmıştır. Saratlı (2007) yaptığı araştırmanın en önemli bulgusunun, öğretim elemanları ve uygulama öğretmenleri tarafından sunulan danışmanlık hizmetlerinin yararlı olduğu fakat yeterli olmadığı sonucudur. Yine Özmen’in (2008) yaptığı araştırma sonuçları da; öğretmen adaylarının, öğretim elemanları ve öğretmenlerin yeterli yardımı göstermemesi, raporlarına yeterince dönüt

alamama, farklı öğretim elemanlarının farklı uygulamalar yapması ve kılavuzun yeterince anlaşılır olmaması gibi konularda sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Sağlam ve Sağlam (2004), okul deneyimi derslerinin yürütülmesinde uygulama öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar arasında, uygulama öğretmenleri ile uygulama öğretim elemanları arasındaki işbirliği ve iletişim eksikliğine vurgu yapmıştır. Taşkesen (2018), öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinden beklentilerini araştırdığı çalışmada, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun öğretim elemanları için dersin amaç, içerik, kapsam ve değerlendirmesiyle ilgili bilgi vermelidir, dersi yürüten öğretim elemanları ile iş birliği içinde olmalıdır ve gerekli dönütleri zamanında vermelidir şeklinde beklentilerinin olduğunu belirtmiştir.

Bu çalışma öğretmen adaylarının açık uçlu bir soruya verdikleri yanıtlarla sınırlıdır. Çalışmanın soruları genişletilerek, farklı araştırma yöntemleri (odak grup görüşmesi, yarı yapılandırılmış görüşme formları, karma desen) kullanılarak ve farklı katılımcılarla (öğretmen, öğretim elemanı) çalışarak çalışmanın boyutları genişletilebilir.

Kaynakça

- Açıkgöz, K. Ü. (2009). *Etkili öğrenme ve öğretme*. (8. Baskı). Biliş Yayıncılık.
- Alkan, C. (2000). Bilimsel, ulusal ve evrensel boyutlu öğretmenlik mesleği. *Öğretmenlik Mesleği Türkiye-Almanya ve Kıbrıs'ta Öğretmen Yetiştirme*. (Ed. Hasan Coşkun), CTB Yayınları.
- Boz, N., & Boz, Y. (2006). Do prospective teachers get enough experience in school placements? *Journal of Education for Teaching*, 32(4), 353-368. <https://doi.org/10.1080/02607470600981912>
- Ekici, G. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenlik meslek bilgisi derslerine yönelik tutumları ile öğrenme biçimlerinin değerlendirilmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 111-132.
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının "öğretmenlik uygulaması" üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 3(1), 207-221.
- Göçer, A. (2017). *Türkçe özel öğretim yöntemleri*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Göçer, A., & Akgül, O. (2019). Türkçe öğretmenlerinin dil eğitiminde ortam tasarımı ve materyal kullanımı yeterliklerinin değerlendirilmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 837-856. <https://doi.org/10.29029/busbed.482891>
- Harmandar, M., Bayrakçeken, S., Kıncal, R. Y., Büyükkasap, E., & Kızılkaya, S. (2000). Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesinde okul deneyimi uygulaması ve sonuçlarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 148, 3-6.
- Kocatürk, F. (2006). *Okul deneyimi II dersi ile ilgili uygulama öğretim elemanlarının, uygulama öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı.
- Mehmetoğlu, N. (2002). *Aday öğretmenlerin ilköğretim kurumlarında yaptıkları stajlarda görülen eksiklikler (Sakarya ili örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Miles, B. Matthew and Huberman, M. A. (1994). *Qualitative data analysis*. Sage Publication.

- Özmen, H. (2008). Okul deneyimi-I ve okul deneyimi-II derslerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 25-37.
- Sağlam, A.Ç. ve Sağlam, M. (2004). Öğretmenlik uygulaması ve okul deneyimi derslerinin yürütülmesinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Sayı: 305, 18- 25.
- Saratlı, E. (2007), *Okul deneyimi I dersi uygulamasında ilköğretim fen bilgisi öğretmen adaylarına sunulan danışmanlık hizmetinin yeterliliği (Siirt ili örneği)*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı.
- Sarıtaş, M. (2007). Okul Deneyimi I uygulamasının aday öğretmenlere sağladığı yararlar konusundaki görüşlerin değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 121-143.
- Şişman, M. (1999). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. PegemA Yayıncılık.
- Taşkesen, S. (2018). Eğitim fakültesi güzel sanatlar eğitimi öğrencilerinin okul uygulamaları dersinden beklentileri üzerine bir araştırma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 826-841. <https://doi.org/10.17556/erziefd.447614>
- Tepeli, Y., ve Caner, M. (2014). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik uygulaması ile ilgili görüşleri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 313-328.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi (1998). *Fakülte-Okul İşbirliği*.